Quaderns de Vilaniu, 48: 111-113 (2005)

HISTÒRIA DEL GRUP DE TEATRE DE LA CONGREGACIÓ MARIANA DE VALLS (1952-1972)

Francesc Murillo Galimany
IEV / Per Conèixer Valls, 2, Valls, 2003

per Lluís M.Moncunill i Cirac

El llibre de Francesc Murillo Galimany, de 287 pàgines, ofereix una bella presentació i una rica documentació gràfica gràcies als fons de l'Arxiu Muncicipal i al tractament i muntatge de Francesc Cucurull March. L'autor presenta les fonts documentals que li han servit de fonament, com és el setmanari *Juventud* i l'estudi monogràfic de Gabriel Secall i Güell, així com els testimonis orals de molts dels qui intervingueren en tot aquell procés creatiu. En definitiva, l'autor aconsegueix desplegar una dramatúrgia el protagonista de la qual és un grup de teatre *amateur*, amb noms i cognoms i que marcà una etapa precisa i rica de la història cultural i social de la ciutat de Valls.

La lectura en profunditat d'aquesta història té els efectes d'una projecció prismàtica a partir de la qual els feixos lumínics s'escampen cap a zones diverses i multiformes.

L'obra, que ve precedida d'un pròleg de Roman Galimany i Solé i d'una introducció de l'autor, comença descrivint els anys de la postguerra, sota els mandats successius dels alcaldes Cosidó i Fàbregas, anys de repressió i represa ultracatòlica i de limitació de les llibertats i de l'espontaneïtat.

Les primeres obres representades al Teatre Principal en aquest període acotat per l'autor són, d'una part, la del poeta oficial de l'Estat, José M. Pemán, en la llengua que li és pròpia, evidentment, i, de l'altra, *Els Pastorets*, tolerables en català pel seu caràcter folklòric.

Trobem de seguida un nom clau, el de Francesc Cases i Dalmau, factor determinant de tota una etapa del teatre a Valls; s'hi uniran, més tard, els noms de Francesc Clols i del Dr. Ignasi Sarró.

El Teatre Principal sobrepassa en influència tots els altres locals d'espectacles i competirà en puixança amb el local d'Acció Catòlica a l'antic Cassinet, al carrer de la Cort. En destaquen les representacions del grup de noies del Servicio Social que, pels volts de l'any 1942, s'atreveix ja amb alguna peça en català, com és *La Ventafocs* de J.M. Folch i Torres. El llibre parla del seguit de representacions, infantils unes i bíbliques les altres, que ompliran els espais dels anys quaranta.

L'aportació teatral d'autors com Fàbregas, Tomàs Mestres i Isidre Rabadà (Pere Mialet) constituirà una etapa dramàtica autòctona que permetrà als mestres de música Josep Gelambí i Albert Sanahuja compondre un conjunt de creacions musicals pròpies.

Un pas important en la història del Teatre Principal fou l'aparició del Centro Cultural Católico, l'any 1948, com a resultat de la fusió de l'activitat desenvolupada fins aleshores al Teatre Principal i al Grup d'Acció Catòlica.

La nova entitat compaginarà el teatre i les sessions de cinema. En teatre, destaca l'obra de qui més tard seria el bisbe més famós de l'evangelització moderna al Nou Món: *Estampes de la Passió*, de Pere Casaldàliga. Aquesta representació sofriria la rèplica d'una altra representació, la d'*El Rey Pacífico*, al local d'Educación y Descanso a càrrec d'una facció de l'Acció Catòlica i la Schola Cantorum de l'Arxiprestal.

En l'etapa del 1952 al 1972, es consolida l'esplendor del GTCM lligat amb la direcció de Josep Batalla, etapa que hauria de constituir l'època d'or del Principal. Per la Llei d'associacions, s'entra en el registre d'Agrupacions Escèniques amb el nom de Grupo Escénico de la Congregación Mariana.

La dinàmica del Principal tindria, doncs, tres eixos: Francesc Cases, el principal promotor, el Centre Cultural Catòlic i la Secció Recreativa de la Congregació Mariana. L'empenta del Principal, però, no s'escapà dels embats de l'autoritat civil, del rigor autoritari de Fàbregas, i hagué de soportar la resistència eclesiàstica del cardenal Arriba y Castro, que guanyà, finalment, la batalla.

L'activitat cinematogràfica xocà, en canvi, amb les distribuïdores, fins que el 1958 es decidí a associar el Teatre al Gremi de l'Espectacle.

El gran salt es va fer amb la representació dels *Pastorets de Valls*, *La Flor de Nadal*, a partir de la temporada 1958-59, que coincideix amb el trasllat de Francesc Cases a Barcelona i quan es potencia definitivament el GTCM, amb un creixement de membres actius en més de dos-cents.

L'autor parla detingudament dels Pastorets al capítol cinquè. Comença pels *Pastorets Vells* i arriba a la *Flor de Nadal* o *Els Pastorets de Valls*. De ben segur que aquest capítol evoca els més càlids records en evidenciar totes les complicitats i implicacions de molts que avui ja no són aquí i d'altres que conserven fresca la memòria d'uns anys de puixança i creació.

Totes aquestes circumstàncies havien de fer sentir, però, el llast d'una economia precària agreujada per l'envelliment d'un local centenari. Tot plegat, obligava a pensar en l'ajuda d'alguna subvenció municipal que, en realitat, fou ben minsa, tant pel que fa al mandat de Francesc Clols a l'Ajuntament com també de Romà Galimany, sens dubte, per les limitacions de les arques municipals.

En el capítol tercer, l'autor exposa els diversos projectes presentats per a solucionar els problemes del local i també els motius que els frenen, naturalment, de caire econòmic, i que obliguen a atendre només reformes parcials peremptòries fins que es fa evident la necessitat de limitar parcialment els espais abans que no es declari l'estat ruïnós de tot el teatre. L'autor comença, però, per la descripció del que és l'estructura formal i humana del Teatre Principal.

Al segon capítol, remarca la gran incidència de les diverses direccions escenogràfiques del Teatre, destacant-ne, entre totes, la de Josep Batalla fins al 1967. La tasca de direcció comportava la selecció d'obres, la seva preparació i representació, la selecció dels personatges i la distribució dels papers, un camp on destaca la ja mítica figura de Lluís Figuerola. La direcció desplegarà sempre una influència capital al moment de l'assaig, que comportaria tensió i, finalment, esplai. El llibre també fa avinent la història en miniatura del que constituiria la complexa *mise en scène:* perruqueria, vestuari, música i efectes especials, decorats, maquinària i *attrezzo*, luminotècnia, tramoia, servei de propaganda. I, a la rebotiga del teatre, l'acció permanent del *Deus ex maquina* de totes les juntes directives, Francesc Bofarull Figuerola, sinònim de tenacitat i treball ocult.

Els tres últims apartats del llibre tenen un gran valor valor crític i documental: "Fonts", "Annexos" i "Índex onomàstic", amb què clou el llibre.

El conjunt de l'obra de Francesc Murillo Galimany és una valuosa aportació a la historiografia de Valls aplicada a un aspecte de la vida de la ciutat com és la trajectòria històrica del Teatre Principal. La confluència d'aquest treball amb l'exposició *Els nostres autors de teatre*, inaugurada el 16 d'abril de 1999 al Teatre Principal, i el seu catàleg, fan del Teatre Principal un referent històric per a tots aquells que pretenguin arribar a una visió global i completa de la història de Valls.